

Cinc anys de l'Encíclica ecològica: hem escoltat el missatge?

Ds, 23/05/2020 per Eduard Ibáñez

[Apunts eticopolitics](#)

Demà diumenge 24 de maig es compleixen cinc anys de la Carta Encíclica Laudato si' del Papa Francesc. Hi ha múltiples [iniciatives](#) per [commemorar l'aniversari](#).

¿Ha escoltat l'Església la crida del Papa a una “conversió ecològica integral”? ¿Hem pres consciència els catòlics del món del dany que provoquem a la natura a causa de “l'ús irresponsable i l'abús dels bens que Déu hi ha posat” (LS, 2)? ¿Hem entès la necessitat urgent d'un canvi d'estil de vida per protegir la Casa de tots i respondre al “clam de la terra i el clam dels pobres” (LS, 49)? Em temo que no massa.

Amb Laudato si' ha passat com amb tants altres documents papals: lloat i saludat per la majoria, llegit i meditat per una minoria, interioritzat i començat a viure solament per uns pocs, sovint aquells que ja es movien en la mateixa direcció.

És cert que, poc a poc, moltes persones i comunitats han començat a fer passos importants. Però col·lectivament som realment molt lluny dels reptes que l'Encíclica assenyala.

Mentrestant la destrucció ecològica no ha parat de créixer. La màquina aplanadora consumista ha seguit destruint dia a dia l'espai vital dels pobles més vulnerables, deteriorant la qualitat de vida de tots i amenaçant de generar catàstrofes irreversibles.

Recentment, el Sínode de l'Amazònia (octubre 2019) i la Exhortació posterior del Papa Francesc (“[Estimada Amazònia](#)”, febrer 2020) ens han il·luminat amb un exemple paradigmàtic d'aquesta situació, denunciant com “els interessos colonitzadors que van estendre i estenen -legalment i il·legalment- l'extracció de la fusta i la mineria, i que han anat expulsant i acorralant els pobles indígenes, riberencs i afrodescendents, provoquen un clamor que crida al cel” (“Estimada Amazònia”, núm. 9).

Certament, el confinament global causat per la pandèmia ha donat un petit respir als ecosistemes. Però en la reactivació (i reconversió) econòmica que ara iniciem serem capaços de corregir el rumb? Sabrem aprofitar les oportunitats de canvi que aquesta situació ens ha ofert de forma sorprenent?

Ecologia i fe cristiana

Crec sincerament que, en aquesta qüestió, els creients ens juguem decisivament la nostra fidelitat a l'Evangelí. Veritablement, Laudato si' ha volgut mostrar la profunda connexió entre la nostra fe i el repte ecològic, que és també un repte de justícia social. Perquè “l'ambient humà i l'ambient natural es degraden junts” (LS, 48).

La qüestió ecològica no és una qüestió opcional, no és una tema específic que calgui deixar als ecologistes, les ONG o les administracions públiques. No és tampoc simplement la sensibilitat especial d'un Papa compromès socialment, ni

una activitat pastoral més entre tantes altres.

La qüestió ecològica és un test a la credibilitat de la nostra fe. No és possible viure i testificar l'Evangeli si amb la nostra vida personal i comunitària contribuïm a consolidar l'actual model de desenvolupament depredador-consumista dels béns naturals i generador d'exclusió social.

Aquest model extractiu-destructiu és un atemptat greu contra el proïsme, especialment contra aquells que pateixen directament els efectes de la destrucció ecològica (països pobres, pobles indígenes, col·lectius vulnerables...) i, en últim terme contra tota la humanitat, la present i la futura. I és un atemptat contra Déu mateix i el seu projecte per a la humanitat, a qui ha lliurat la Creació per tal que l'estimi i en faci un ús responsable en benefici de tots, perquè ha estat destinada a tots.

Per això, viure sense tenir present aquesta situació i no actuar decididament per revertir-la, ens fa profundament incoherents amb la fe que vivim.

En realitat, l'Església, impulsada per l'Esperit, podria ser (i hauria de ser) justament una de les grans potències culturals i espirituals del món promotores d'una nova civilització que recuperi l'equilibri ecològic.

L'estructura trinitària de la Creació

L'Església, i el conjunt d'esglésies cristianes, conserva encara l'experiència viva que la natura, de la que formem part, és Creació i do amorós de Déu Pare, per tal de sostenir la nostra existència, com el nostre àmbit de vida, la nostra "Casa Comuna".

La fe de l'Església ha rebut l'experiència que Déu és el principi i el fonament de l'ésser, que és donat. L'univers no és un objecte, ni un "recurs", ni el fruit de l'atzar sense sentit, sinó obra de Déu, i en reflecteix la seva bellesa, la seva bondat i el seu amor per nosaltres.

Viure aquesta experiència porta a la vocació profunda de contemplar, estimar, tenir cura i preservar la terra, vocació que compartim en bona mesura amb moltes altres tradicions religioses.

En aquesta experiència de fe, creiem que Déu ens ha atorgat l'immens privilegi de gaudir de la bellesa natural, amb la seva sobreabundant diversitat. Ens ha concedit el goig de trobar a través d'ella la seva petjada i el seu missatge. I ens ha confiat l'alta missió de ser-ne els administradors i protectors en benefici de tots, fins que la Creació sigui portada a la seva plenitud eterna.

Però a la vegada, hi ha un fet *ecològic* decisiu que sovint no es té present. La fe cristiana ha experimentat Déu no com un ésser llunyà solitari, que viu de manera autista, que crea el món i es retira, sinó com una comunitat d'amor, implicada amb la seva Creació.

Déu se'ns a revelat com a Pare, Fill i Esperit Sant, una unitat profunda de tres "persones", una comunitat de diàleg i amor. Des d'aquesta fe, creiem que Déu mateix ha assumit la seva Creació en el Fill, s'hi ha vinculat directament, fent-se carn humana en Jesús de Natzaret. Déu "s'ha inserit en el cosmos creat, corrent la seva sort amb aquest fins a la Creu" (LS,99). Per la seva Resurrecció i Ascensió al

Cel, Crist ha introduït la realitat creada en l'àmbit diví i a la vegada Ell s'ha fet present en tota la Creació, la qual ha deixat de ser merament natural, perquè Crist gloriós "l'embolcalla misteriosament i l'orienta cap a la seva plenitud" (LS, 100). Des d'aquest moment, en aquesta realitat hi habita íntimament l'Esperit Sant, emanat del Pare i del Fill, "animant i suscitant nous camins" (LS, 238).

¿És possible una comprensió ecològica més forta del valor i dignitat de l'univers i de la natura, quan hom l'experimenta com a realitat creada i sostinguda pel Pare, lliurada i confiada gratuïtament al nostre gaudi, sota la nostra responsabilitat, assumida personalment i introduïda en l'àmbit diví pel Fill, i habitada íntimament i definitivament pel seu Esperit, i destinada a la plenitud amb la participació humana?

Laudato si' ens convida a veure aquesta estructura trinitària de la realitat (LS, 238-240), que ens porta a captar la trama profunda de relacions que hi ha en l'univers i a descobrir que "la persona més creix, més madura i més se santifica a mesura que entra en relació, quan surt de si mateixa per viure en comunió amb Déu, amb els altres i amb totes les criatures" (LS, 240).

Repte immens i oportunitat de renovació per a les comunitats i institucions cristianes

Per tot això, en els temps que vivim l'Església és especialment cridada a ser pionera, testimoni i referent d'una manera nova de viure que suposi un canvi profund de relació amb la natura.

L'Església és cridada a ser motor d'un canvi que porti des del consumisme depredador, accelerat, ansiós, individualista i insatisfet, obsessionat en acumular béns i multiplicar possibilitats, a un nou estil de vida més sobri, humil, profètic i contemplatiu, que gaudeix amb poc i amb allò petit, que defensa i es fa solidari amb els pobres, que assenyala allò que és important: l'obertura als altres per construir junts un món just i fratern (LS, 222-224).

L'Església és cridada a ser punta de llança en el gran desafiament cultural i educatiu de fer tornar a la humanitat a l'harmonia amb la naturalesa. I això només serà possible, com diu el Papa Francesc, si és capaç de suscitar una "conversió ecològica integral", un canvi profund en el cor.

Aquest repte ens demana revifar l'experiència ecològica trinitària en la vida de totes les comunitats cristianes (parròquies, entitats, associacions, congregacions, moviments, bisbats...) i en totes les seves activitats: en l'educació, en la catequesi, en els seminaris, en les cases de formació i centres d'ensenyament, en l'apostolat, en la gestió dels edificis (i la seva gestió de l'energia, l'aigua, els residus...), en totes les seves relacions econòmiques i laborals amb tercers, en la gestió ètica dels seus diners. I també també en la vida celebrativa i litúrgica.

L'Eucaristia, unió del cel i la terra

Pel que fa a aquest últim repte de la litúrgia, caldria rellegir i meditar molt atentament l'ensenyament de Laudato si' sobre la l'Eucaristia.

La conversió ecològica integral i el canvi d'estil de vida no vindran d'un nou activisme o un "sobreesforç" ètic, sinó en la mesura que ens deixem transformar pel Crist. I l'Eucaristia esdevé moment privilegiat.

Necessitem experimentar que en l'Eucaristia “les coses creades troben la seva major elevació”, se’ns fa present com “Déu mateix, fet home arriba a fer-se menjar per la seva criatura”, on “es realitza la plenitud, i és el centre vital de l’univers, el focus desbordant d’amor i de vida inesgotable”, on “tot el cosmos dóna gràcies a Déu”. “L’Eucaristia uneix el cel i la terra, abraça i penetra tot el creat. El món que va sorgir de les mans de Déu torna a ell, feliç i en plena adoració”. De tal manera que “l’Eucaristia és també font de llum i de motivació per a les nostres preocupacions per l’ambient i ens orienta a ser custodis de les coses creades” (LS 236).

Prendre seriosament el repte ecològic és, crec jo, la manera de ser fidel avui a l’Evangeli i anunciar-lo amb empena renovada, connectant profundament amb les necessitats i preocupacions de la nostra societat i obrint nous camins de trobada amb els nostres contemporanis.

L’aniversari de Laudato si’ i les lliçons que anem aprenent a causa de la pandèmia mundial, són una nova oportunitat per reprendre aquest repte.

En el marc d’aquest aniversari i de la setmana Laudato si’ promoguda pel Papa Francesc, s’acaba de fer públic el [***Compromís en favor d’una conversió ecològica integral***](#) signat per més d’un miler de persones i entitats catòliques catalanes. Us convido a signar-lo i a compartir-lo amb altres, com a signe i motor d’una nova etapa en l’Església a Catalunya. En aquesta etapa hi pot ajudar també la Xarxa de [***Parròquies Eco-solidàries***](#) que promou Justícia i Pau.